

Хлопчик, який не хотів ставати дорослим (дитинство Стівена Спілберґа)

Наталія та Олександр Шевченко

СТІВІ ТА ЗОРЯНИЙ ДОЩ

В одному американському місті з кумедною назвою Цинцинаті, що у штаті Огайо, жив собі маленький хлопчик на ім'я Стіві. Жив він разом із мамою, татом і трьома сестрами, а мешкало все сімейство у власному чепурному будиночку на краю кукурудзяного поля.

На відміну від багатьох своїх однолітків, які мріяли якнайшвидше вирости, маленький Стіві зовсім не поспішав ставати дорослим. Йому здавалося, що бути дитиною набагато цікавіше. А великі дядьки і тітки занадто метушливі, заклопотані, надміру серйозні та постійно чимось стурбовані. Ставши дорослими, вони неначе забули про все, що любили в дитинстві: про улюблені іграшки, бризкалки влітку, мильні бульки та велосипедні перегони, дитячі сеанси в кінотеатрі та книжки-розмальовки... Вони вбираються в однакові костюми, ходять на роботу і чомусь більше не вірять у казку.

Стіві в неї вірив. Вірив, що у лісі, котрий розкинувся на іншому кінці поля, можна, якщо пощастить, зустріти Білосніжку разом із сімома гномами; що всі на світі

іграшки — живі й розмовляють одна з одною, коли їх господарі засинають; що чарівні палички насправді існують; що високо над хмарами, де їх ніхто не бачить, літають справжні дракони, а в озері неподалік від їхнього будинку мешкає русалка. Може, й не одна.

Для себе він вирішив, що ніколи не забуде про казку, навіть коли стане великим. Мало того — він нагадуватиме дорослим, що всі вони колись були маленькими дітьми і що казка й досі навколо них. Адже з нею життя набагато цікавіше!

Але батьки Стіві чомусь не вірили в історії хлопчика про гномів та русалок, драконів та живі іграшки. Вони навіть ніколи не могли дослухати Стіві до кінця — посередині оповіді дзвонив телефон, і мама Леа йшла брати слухавку, або ж по телевізору починався важливий бейсбольний матч, і татусь Арнольд мерщій мчав його дивитись. Найчастіше у відповідь Стіві чув таке: "У нас немає часу, Стіві. Розкажи ці історії своїм сестрам".

Сестри... хіба з ними може бути цікаво? По-перше, вони дівчата, і в них своя дівчача компанія, до якої його не брали. А по-друге — вони теж діти, а тому й самі чудово знають про казковість світу. Ні, йому хотілося привернути саме увагу батьків. Але тривалий час нічого не виходило.

Та одного разу...

Посеред ночі маленького Стіві розбудив сам батько. Його очі блищали, неначе у хлопчика, який отримав у подарунок давно омріяну іграшку.

— Ходімо надвір, Стіві, — пошепки сказав тато Арнольд. — Мерщій, ходімо у поле, ти таке побачиш!..

— Що саме? — невдоволено спитав Стіві. — Тату, зараз ніч і треба спати!

— Це справжнє диво! — відповів батько. — Такого ти ще не бачив! Та й я, чесно кажучи, теж...

Це подіяло. Хлопчик з татом вийшли надвір, у глуху ніч, сповнену пісень цвіркунів та тихого шелесту кукурудзи. Батько вивів його в поле, а потім показав пальцем угору. Стіві задер голову, і...

Так, це було справжнісіньке диво! З неба падав дощ, але не звичайний, а зірковий! Зорі, які завжди висіли на небі нерухомо, тепер падали, залишаючи за собою довгі вогняні хвости. Стіві колись уже бачив салют, але це видовище було набагато красивішим та величнішим. Усе небо було всіяне зірками, які сипалися донизу, неначе горох або кукурудзяні зернята!

— Це метеорити, — прошепотів батько, який теж вдивлявся у нічне небо. — Камінці, що прилетіли до нас із самого космосу. З-поміж інших планет вони потрапили саме на нашу. Цілий метеоритний дощ, Стіві! Можеш собі уявити?

Звичайно, хлопчик міг уявити. Але бачити це навіч було набагато прекраснішим. Усе-таки правда на його боці — казка існує! А ось тепер і тато Арнольд також у цьому переконався. Він наче знову став маленьким хлопчиком, повернувся у своє дитинство. Стіві здалося, що він стоїть у полі не з батьком, а з близьким другом-однолітком. І це диво в нічному небі — їхній спільний секрет.

— Тату, а на тих інших планетах також хтось живе? — запитався він.

— Не знаю, синку, — замислено відказав тато Арнольд. — Можливо...

— Думаю, так, — впевнено мовив Стіві. А якщо... якщо це не камінці падають униз, а заходять на посадку космічні кораблі? Може, це такі ж маленькі діти, як і він сам, тільки з іншої планети, вирішили провести літні канікули на Землі й летять на пошуки нових друзів?

"Я теж хочу мати друга-іншопланетянина", — твердо вирішив хлопчик.

СТІВІ ТА ІНШОПЛАНЕТЯНЧИК

Одного недільного дня Стіві заблукав у лісі. Так, у тому самому лісі, що на іншому боці кукурудзяного поля. Вони з татом пішли туди будувати курінь, поки мама Леа з доньками поїхали до міста у справах. Хлопчик завжди вважав, що чудово орієнтується в лісі, наприклад, він уже знав, що з того боку стовбура дерева, де мох найгустіший, — північ. Але, вирушивши

на пошуки придатних для куреня гілляк, він сам не помітив, як заглибився в хащі й загубив стежку, якою йшов.

Стіві довго кликав тата, проте у відповідь не почув нічого, окрім відлуння власного крику. Коли спробував іти навмання, остаточно заблукав. Військо височенних сосен

навколо немовби захопило хлопчика в полон і тепер не бажало відпускати. Невідомо, скільки ще маленький Стіві міг би кружляти лісом, якби...

...якби до його вух раптом не долинув дивний звук. Жалібний, схожий на квиління тваринки, яка потрапила в пастку і не може з неї вибратися. Заінтригований, Стіві пішов до найближчих кущів. Обережно продерся крізь них... і мало не провалився до глибокої ями. Лише в останню мить він устиг вхопитися за гілку, і це врятувало його від падіння. Опинись він унизу — і його вже точно ніхто б не зміг знайти.

Та коли Стіві відхекався і переляк минув, то виявив, що на дні ями щось є.

Яскравий червоний вогник, що спалахував і згасав десь там, унизу. А вуха знову почули жалібне скавчання.

Хтось таки потрапив у пастку! Але звідки у тварини може взятися червоний вогник? Може, це людина?

Стіві ліг на краєчок ями і гукнув у темряву:

— Агов! Хто там? Скажіть що-небудь!

Та той, хто був унизу, не промовив ані слова — лише вкотре схлипнув, а червоний вогник перестав блимати і тепер горів рівно... неначе з надією.

Хто б там не був, йому потрібна допомога, вирішив Стіві. Тож, яка різниця, хто це? Треба якнайшвидше допомогти бідоласі вибратися на поверхню.

— Почекайте, я зараз! — гукнув Стіві в яму і кинувся шукати те, чим можна було б дістати дна. Вдома у його тата Арнольда був моток довгої мотузки, але як же він потрапить додому, якщо сам заблукав? Ні, слід знайти щось інше.

І він знайшов — досить довгу і дуже міцну палицю. Хлопчик поспіхом відніс її до ями і, обережно наблизившись до краю, спустив кінець на дно.

— Ось! — крикнув він до того, хто був унизу — Хапайтеся, і я спробую вас витягти!

Невідомий "хтось" прислухався і вхопився за палицю. Хлопчик почав тягти з усіх своїх сил. Це було досить важко, але Стіві закусив губу і продовжував мовчки підтягати гілку, аж доки не витяг бідаку на поверхню. Але коли побачив, хто це, то спершу злякався і мало не відпустив палиці.

Це була не людина і не тварина, а хтось коричневого кольору, завбільшки з самого Стіві: з короткими ніжками й дуже довгими руками, а обличчям він був схожий на черепашку. Наступної миті хлопчик побачив, що той зовсім не страшний, а навпаки — милий і кумедний. Червоний вогник, що його бачив Стіві у темряві, світився всередині грудей цього створіння.

— Хто ти? — прошепотів хлопчина, коли знову зміг говорити. — І як ти потрапив до ями?

Коричневий незнайомиць тицьнув довгим пальцем собі в груди, а потім показав на небо.

— Ти з іншої планети? Я пам'ятаю, як бачив падаючі зірки в небі! То ти іншо... планетянчик, так?

Черепашкоподібний кивнув, і вогник у його грудях запалав ще яскравіше. Він простяг свою дивну довгу руку до Стіві й погладив його по волоссі.

— Та ну, — зніяковів хлопчик і відмахнувся. — Нема за що дякувати. Але що ти робиш у цьому лісі? Ти теж загубився?

Замість відповіді іншопланетяничик взяв його руку і повів за собою. Стіві ніколи не заходив так далеко вглиб лісу, однак чомусь уже зовсім не думав про те, що заблукав. Йому було неймовірно цікаво, куди ж прямує таємничий прибулець. Вони проминули глибокий яр і всипану суницями галявину, жвавий струмок та маленьке, мов люстерко, дике озерце і зрештою вийшли на узлісся. А там... Там над землею висіла велетенська ялинкова прикраса, що сяяла, мов зоря та спалахувала дивовижними вогнями. То був справжнісінький космічний корабель! Величезна й велична куля з трапом та ілюмінаторами, навколо якої діловито тупцювали такі ж коричневі іншопланетяничики, які збирали лісові квіти. Помітивши Стіві, вони всі завмерли на місці, проте його новий друг підняв руку і щось сказав своєю мовою, схожою одночасно на тріскотіння цвіркуна й щебетання пташки. Іншопланетяничики знову заметушилися, а потім оточили Стіві та низько йому вклонилися. Хлопчик аж сконфузився від такого прояву вдячності.

— Що ви... що ви... я ж нічого не зробив... — бурмотів він.

Потім усі підвелися, і його новий товариш знову вказав довгим пальцем на небо, але тепер уже із сумом.

— Ви маєте повертатися, так? — здогадався Стіві, і теж засмутився. Чому так швидко? Вони ж тільки познайомилися і ще не встигли нічого дізнатися одні про одних...

Та маленькі прибульці вже заходили всередину блискучого корабля. Його дружка-іншопланетяничик залишився останнім. Він торкнувся пальцем спочатку своїх грудей, у яких червоний вогник почав блимати і тріпотіти, а потім — грудей Стіві. І хлопчик побачив, як у його власних грудях крізь сорочку на мить теж спалахнуло червонясте світло.

"Я буду тут", — почув він у своїх думках.

А потім іншопланетяничик розвернувся і почимчикував трапом усередину сяючої кулі. Люк за ним зачинився, і корабель, спалахнувши на прощання всіма барвами веселки, здійнявся над землею і полетів у чисте блакитне небо.

— Стіві! Ось ти де! — раптом пролунав позаду голос татка Арнольда. Стіві озирнувся і побачив, що він вже не на узліссі, а зовсім поруч з тим місцем, де вони з батьком вирішили звести курінь. Тато присів поруч із ним і занепокоєно мовив:

— Де ти був? А я тебе скрізь шукаю!

І Стіві переповів батькові свої пригоди. Проте той, як завжди, не повірив. Тато лише засміявся і скуйовдив долонею шевелюру хлопчика.

— Стіві, ну ти й фантазер! Справжній казкар!

Хлопчина навіть образився. Але згодом, коли вони вже поверталися полем додому, спитав у батька:

— Тату, а як зробити так, щоби люди бачили те, що бачу я? Як донести це до них?

— Наприклад, можна знімати кіно, — відповів батько.

І Стіві вирішив знімати кіно.

СТІВІ ТА ЧАРІВНА КІНОКАМЕРА

Але знімати кіно без камери було неможливо! Стіві навігадував безліч цікавених історій (у кіно вони

називаються сюжетами), намалював багато героїв для майбутніх фільмів і відібрав найкращі зі своїх іграшок, щоб зробити з них декорації... та без камери його ідеї могли існувати тільки в голові та на папері. А кінокамера коштувала досить дорого — Стіві дізнався про це, коли відвідав магазин, де їх продавали. У нього, школяра, грошей зовсім не було, а батько на його прохання відповів, що зараз не може дозволити собі такий коштовний подарунок. "Почекай трохи, Стіве, — сказав він. Як тільки в мене владнаються справи на роботі, ми щось придумаємо".

Та Стіві було несила чекати. Вже давно він не пропускав жодного нового фільму, що їх завозили до тутешнього кінотеатру. Сидячи в темному залі та захоплено спостерігаючи за перипетіями кінострічок, у яких Землю захоплювали марсіани, відважні командири вели своїх не менш хоробрих вояків у бій, а величезна горила Кінг Конг лізла на Нью-Йоркський хмарочос, він уявляв, як зніматиме своє власне кіно — ще більш видовищне, ще більш цікаве. А потім, як пощастить, його фільми так само будуть показувати в кінотеатрах, і батьки ходитимуть на них разом із дітьми. Хіба ж може бути щось краще?

Стіві вирішив, що потрібно заробити на камеру самотужки.

Здавалося б, де звичайний школяр може заробити гроші? Але, маючи мрію, хлопчик досить швидко знайшов вихід. Першу роботу йому дали сусіди, які жили в будинку навпроти, — сусіди, яких він раніше терпіти не міг і деколи навіть вимазував їх шибки горіховим маслом. Вони, чесно кажучи, теж недолюбливали бешкетника, але коли той запропонував пофарбувати їхній паркан, не відмовилися. Так Стіві почав працювати. Скоро він уже фарбував паркани для всього містечка. Потім — розвозив газети на своєму велосипеді та виконував інші нескладні доручення, а отримані гроші складав у персональну скарбничку — велику залізну коробку з-під кіноплівки, яку випросив у механіка в кінотеатрі...

Та омріяна подія сталася набагато раніше, ніж Стіві назбирав необхідну суму. Зовсім непомітно наблизився його черговий день народження, і тато Арнольд на це свято подарував йому... здогадалися? Саме так — маленьку кінокамеру! А також котушку плівки до неї. Тато з мамою презентували цей дивовижний пристрій хлопчику, який від щастя аж утратив дар мови.

— Вітаємо, синку, — сказав батько — Вона твоя. А ті гроші, що ти назбирав, краще залиш на своє кіно. Сподіваюся, ми з мамою будемо першими запрошеними на прем'єри твоїх фільмів?

Тепер Стіві нарешті міг знімати! Дуже швидко, за кілька днів, він вивчив, як працює камера, і почав робити перші спроби. Не все виходило одразу, та хлопчик продовжував натхненно експериментувати і не здавався. Поступово з'являлася майстерність. Наприклад, Стіві дійшов висновку, що лише сонячного світла часто буває замало для якісної зйомки і кадри виходять дуже темними. Тому він придбав кілька

найпотужніших лампочок, і тепер його знімальний майданчик завжди був освітлений, як у справжнього режисера. Також він сам малював титри — написи з назвою фільму та іменами акторів. Сам придумував трюки за участю своїх іграшок. Одного разу Стіві зняв аварію власного іграшкового потягу. Щоб вийшло цікавіше, він зробив кілька дублів і зняв її з різних місць, а потім з того, що вийшло, відібрав найкращі кадри, змонтував, і в результаті на екрані іграшкова аварія була як справжня катастрофа швидкісного експресу! Батьки не могли повірити, що цей коротенький фільм було знято на підлозі синовій кімнати...

Поступово кінотвори Стіві ставали все більш видовищними. Для наступного фільму про війну юний режисер потребував великої масовки, тому на зйомки він запросив майже сімдесят дітлахів зі своєї школи. Баталії вийшли справді грандіозними! На прем'єрному перегляді стрічки була присутня половина школи. І як тільки на екрані з'явилося дитяче військо, глядачі вибухнули радісним свистом та оплесками! Всі аплодували режисеру. Саме тоді Стіві остаточно вирішив, що своє життя він присвятить кіно...

Та найбільше він радів тому, що тепер його батьки нарешті знаходили час для його історій. Майже щотижня все сімейство — тато Альберт, мама Леа і три сестрички — сідали у великій вітальні, що правила за справжній кінозал, Стіві вмикав проектора, і...

На білому простирадлі екрану літаючі тарілки зависали над містами, військові літаки сходилися в небі у феєричних двобоях, автомобілі мчали навипередки задля перемоги у Всесвітніх Перегонах, а велетенський динозавр переслідував шукачів скарбів у диких джунглях. Кожен фільм глядачі додивлялися до кінця, а часом навіть вимагали повторення. Кінокамера виявилася справді чарівною — і батько, і мама, не кажучи вже про сестер, просто не могли відірвати поглядів від екрану! І доки вони були глядачами, всі вірили в ту казку, яку Стіві розповідав їм за допомогою плівки, світла і білого простирадла.

Йому вдалося.

А ДАЛІ...

...Далі хлопчик ріс, а разом із ним зростали і його твори. Стіві ніколи не зупинявся на досягнутому. Кіно стало для нього всім — розвагою, хобі, роботою, відпочинком... самим життям.

А ще за допомогою фільмів Стіві зміг позбутися своїх дитячих страхів. Адже кожна дитина чогось боїться — темряви, павуків, злих чаклунів із казок... ось і Стіві боявся. Дуже давно, коли ще був зовсім маленьким, він злякався клоуна, якого помітив на одному святі. В усіх оточуючих той клоун викликав лише радісний сміх, проте Стіві чомусь відчув жах, побачивши його намальовану усмішку та яскраве волосся... і з тих пір клоуни завжди наганяли на нього страх, навіть коли він підріс і пішов до школи. Сестрички глузували з нього, проте хлопчик нічого не міг з цим удіяти.

А ще Стіві лякався дерева, яке росло в нього за вікном, — велетенського гіллястого дуба, що був навіть більшим за їхній будинок. Особливо страшно було під час грози,

коли гримів грім, блимала блискавка, і гілки цього дуба хиталися, стукаючи в шибку, неначе вузлуваті руки якогось гіганта...

Та врешті-решт Стіві набридло боятися. І він вирішив зняти свої страхи у кіно! Хлопець поліз по драбині на горище і знайшов там велику ляльку-клоуна, яку ще кілька років тому заховали там тато з мамою, зрозумівши, що Стіві її боїться. Лялька й досі здавалася йому страшненькою, проте Стіві не збирався відступати. Щоб побороти своє боягузтво, треба переступити через нього, опанувати його! А кому ж ще бути головним, як не режисеру?

І Стіві зробив клоуна та дерево героями одного зі своїх фільмів. А коли зйомки скінчилися, він зрозумів, що зовсім їх не боїться. Ані крапельки! Адже це просто лялька і просто дерево за вікном, от і все. Виявилося, що мистецтво кіно, як і будь-яка справа, в яку ти вкладаєш серце, душу і все своє натхнення, вміє лікувати — інколи навіть краще за справжнього лікаря! Тому, друже, якщо ти теж чогось боїшся — згадуй у такі моменти про те, як вчинив цей малий режисер. Потрібно тільки взяти гору над своїми страхами, і тоді ти побачиш, що насправді боятися нічого.

Дуже скоро Стіві став знаменитим, і не тільки у своєму містечку. Його фільми потрапляли на кінофестивалі, займали почесні місця та отримували призи, їх помічали інші режисери — дорослі й досвічені. Вони не могли повірити, що цей хлопець ніколи не вчився знімати кіно у спеціальних школах, а всього досяг самотужки. І зрештою його запросили до Голлівуду, до справжньої столиці американського кіно, працювати на одній із найбільших кіностудій. Він був там наймолодшим з режисерів, і спершу ніхто з працівників не вірив, що цей юнак також знімає кіно...

Але це зовсім не кінець історії — це її початок. Адже хлопчик Стіві, якого тепер усі з повагою називають містером Стівеном, дотримав свою головну обіцянку. Ставши дорослим, він насправді лишився дитиною і дивиться навколо широко відкритими очима хлопчика. Тому містер Стівен досі бачить казку навколо себе, казку, якою пронизано увесь наш безмежний світ, і варто лише уважніше придивитися, щоб побачити її довкола себе. Він допомагає нам у цьому, адже досі працює добрим чарівником на Фабриці Мрій, знімає свої чудові, казкові фільми, і кожен охочий може дивитися їх стільки, скільки забажає.

А ти, друже? Ти хочеш на власні очі побачити іншопланетянчика, якого хлопчик зустрів того надзвичайного дня у лісі? Стіві присвятив своєму космічному другові цілий фільм, і ти можеш попросити своїх батьків купити його тобі, щоб самому познайомитися з пригодами кумедного зоряного прибульця. А ще — ти маєш шанс зустрітися з Пітером Пенем, який так само, як і наш друг-режисер, подорослішав, але зберіг дитинство всередині себе. Або ж із сміливими дослідниками на острові справжніх живих динозаврів. Чи з відчайдухою-археологом, який, попри смертельну небезпеку, шукає і знаходить омріяні скарби древніх цивілізацій. Усі ці історії Стіві зняв саме для тебе, а також для твоїх мами й тата, які, напевно, досі пам'ятають власне дитинство... але якщо трохи й призабули, то обов'язково згадають! Адже кіно — це справжня магія. Воно не втрачає своєї сили з роками, а несе її крізь час, щоб діти,

батьки й дідусі з бабусями могли разом зануритися в цей чарівний світ, де можливо все...

Історія людини в історії людства

Стівен Спілберг — відомий американський режисер.

Народився 18 грудня 1946 року в місті Цинцинаті в родині інженера та піаністки, мав також трьох старших сестер — Ен, Ненсі та С'ю.

Вирішив стати режисером ще в ранньому дитинстві. Першу свою кінокамеру марки "Белл" отримав у подарунок на день народження і за власний кошт зняв більше десятка короткометражок. На плівку заробляв, працюючи малярем. Зрештою, його двадцяти—двохвилинний фільм "Емблін" був помічений Голлівудом, після чого сам глава кінокомпанії "Юніверсал" запропонував молодому Стівену контракт на сім років.

Кінокар'єра Спілберга розпочалася з фільму "Дуель", що був знятий для телебачення, але після схвальних відгуків вийшов у широкий прокат. Далі були такі визначні стрічки, як "Щелепи", "Іншопланетянин", трилогія про Індіану Джонса, "Імперія сонця", "Парк Юрського періоду" та багато інших. Окрім фільмів розважальних жанрів, Спілберг зняв кілька серйозних картин, серед яких "Список Шіндлера" та "Врятувати рядового Райана". Також виступив як продюсер неймовірної кількості стрічок, як-от "Гремліни" та "Назад у майбутнє". Неодноразовий лавреат премії "Оскар". Батько сімох дітей.